

Kvaliteta života u Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji i Turskoj

Izvršni sažetak

Uvod

Ovo izvješće predstavlja sveobuhvatnu analizu i rezultate vezane za politiku o kvaliteti života u trima zemljama kandidatkinjama za pristup EU: Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji i Turskoj (CC3).

Rezultati se temelje na europskom istraživanju o kvaliteti života (EQLS 2007.) koje je proveo Eurofound. Kvaliteta života analizira se u različitim društvenim područjima, na temelju objektivnih i subjektivnih pokazatelja. Izvješće se bavi percipiranom ekonomskom situacijom kućanstava, obiteljskog života, stanovanja i lokalnog okoliša, zdravstva kao i pristupa zdravstvenim uslugama, percipiranom kvalitetom društva i subjektivnom dobrobiti te korelacijom između tih faktora. Istražujući ta područja detaljnije i uspoređujući socijalne skupine unutar i između tih zemalja, izvješće pruža neophodne informacije za razumijevanje osnovne situacije tih zemalja kao i za buduće planiranje politike.

Politički kontekst

Zemlje kandidatkinje za pristup EU različitog su profila i razvojnih putanja, no sve su uključene u pretpristupne reforme, čime doprinose stvaranju područja zajedničkih političkih interesa i zajedničkih pravila koja dijele s drugim zemljama članicama EU.

Strategija Europa 2020 identificira prioritete za pametan, održiv i uključiv rast. Ona također nudi i okvir za zemlje kandidatkinje da same upravljaju svojim vlastitim reformskim naporima. Istraživanje koje se bavi kvalitetom života može pomoći u vrednovanju napretka prema tim ciljevima. Postignuće nekih od ambicioznih ciljeva koji se odnose na uključivanje u tržište rada, smanjenje udjela siromašnih osoba i produljenje trajanja školovanja može tim zemljama predstavljati pravi izazov. Ovo izvješće daje neke smjernice kuda se ti napori trebaju usmjeriti.

Razlike između starih i novih zemalja članica te zemalja kandidatkinja u smislu kvalitete života i infrastrukture socijalne skrbi predstavljaju izazov za razumijevanje osnovne situacije svake zemlje, za rješavanje situacije marginaliziranih skupina u društvu i za pronalazak učinkovitih sredstava za poboljšanje kohezije u Europi. U tom pogledu, izvješće doprinosi razmatranju sustava praćenja i prikupljanja pokazatelja diljem zemalja.

Osnovni pokazatelji

Sveukupno zadovoljstvo životom u ispitanim zemljama puno je niže nego u 27 zemalja članica EU (EU27), i to je velikim dijelom povezano sa siromaštvom. Osobe s niskim stupnjem obrazovanja, koje nisu prisutne na tržištu rada te žive u ruralnim područjima, suočene su s nedovoljnim prihodima i materijalnom oskudicom. Višestruke dimenzije socijalne isključenosti povezane su s nedostatnim prihodima, lošim uvjetima rada i nesigurnošću posla, nedostatkom skrbi i lošim zdravstvenim stanjem.

Opseg sive ekonomije, koji se razlikuje od zemlje do zemlje, utječe na kvalitetu života jer osobe koje nisu formalno zaposlene iskazuju više nedostataka od zaposlenih – u smislu zdravlja, dobrobiti, materijalne deprivacije i kvalitete stanovanja.

Unatoč visokoj stopi nekretnina u vlastitom posjedu, troškovi stanovanja predstavljaju velik teret, posebice ljudima u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji i Turskoj. Stanje stambenog fonda često je neprikladno jer si vlasnici ne mogu priuštiti adekvatno održavanje. Ljudi koji žive u urbanim područjima također su zabrinuti zbog problema s lokalnom okolišem.

U zemljama kandidatkinjama obitelj igra važnu ulogu kako za subjektivnu dobrobit tako i kao izvor podrške. To je djelomično povezano s tradicionalnim strukturama kućanstava, iako se one mijenjaju, i to

najviše u Hrvatskoj. No ipak, muškarci su manje uključeni u kućanske poslove od žena te manje od muškaraca u EU27.

Nejednakost među spolovima je primjetna, a žene iskazuju više poteškoća nego muškarci. Udio ženske radne snage općenito je nizak, a poslove (za muškarce i žene) karakteriziraju prekovremeni rad i loša ravnoteža između posla i života. Oko 45% žena u svim trima zemljama (u usporedbi s 35% u EU27) tvrdi da se svakodnevno brinu za djecu i njihovo obrazovanje. Ukoliko se promatraju samo žene s djecom, udio onih koje su svakodnevno uključene u brigu za njih ponovno je veći u CC3 – 53% u Hrvatskoj i bivšoj jugoslavenskoj republici Makedoniji te 59% u Turskoj (45% u EU27).

Neformalna socijalna podrška vrlo je važna za opće zadovoljstvo životom u svakoj zemlji, čime se sugerira da bi to moglo funkcionirati kao zamjena za ustanove socijalne skrbi koje nalazimo drugdje u Europi.

Zemlje kandidatkinje nejednake su u povoljnom mišljenju o javnim uslugama i povjerenju u institucije. Za Hrvatsku i Bivšu Jugoslavensku Republiku Makedoniju karakteristično je nepovjerenje u institucije i možda će biti potrebno pozabaviti se pitanjima transparentnosti, dok u Turskoj građani pokazuju više povjerenja u glavne političke i socijalne institucije nego što je to prosjek u EU27.

Političke smjernice

- Kako je nisko sudjelovanje na tržištu rada velik problem, važno je da je politika za povećanje zaposlenosti, osim na službeno prijavljene nezaposlene osobe, usmjerena i na mlade ljude koji još nisu stupili na tržište rada te žene.
- Osiguravanje uključenosti žena pristupom obrazovanju, obuci i zaposlenju predmet je polemika u svim trima zemljama, a koje se javljaju u rješavanju problema siromaštva obitelji i socijalnog razvoja. Radi poboljšanja uravnoteženosti posla i života mogla bi se pojaviti potreba za dobrom teritorijalnom pokrivenosti, kvalitetnom i dostupnom skrbi za djecu i starije osobe.
- Ukoliko bi se više posla prebacilo iz neformalnog u formalni sektor, postigla bi se veća pokrivenost socijalnom skrbi te bi se stvarali državni prihodi. Rješavanje problema ljudi zaposlenih na određeno vrijeme ili onih koji rade bez ugovora o radu i bez plaćanja doprinosa socijalnog osiguranja trebalo bi biti prioritet, posebice u Turskoj.
- Politika socijalne uključenosti trebala bi biti usmjerena na ranjive skupine pogođene

siromaštvom i deprivacijom. Napori bi trebali biti usmjereni općenito na starije osobe kao i na mlade ljude u Turskoj, na ruralna područja, na osobe s niskim stupnjem obrazovanja te žene. Socijalna uključenost starijih osoba mogla bi se poboljšati povećanjem pokrivenosti javnog mirovinskog sustava i osiguranjem adekvatnih mirovinskih primanja.

- U skladu s politikom EU, daljnje investicije u obrazovanje i cjeloživotno učenje potrebne su za povećanje uključenosti na tržište rada i smanjenje siromaštva. Razvoji događaja u pojedinim zemljama ukazuju na potrebu za višim stupnjem obrazovanja, posebice u Turskoj i Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji. Doduše, brzo širenje visokog obrazovanja, kao što je to slučaj u Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji, dovelo je do problema regulative koji se trebaju riješiti.
- Politika stanovanja treba se usredotočiti na dostupnost adekvatnog stanovanja za skupine s niskim primanjima. Niz mjera bio bi potreban za poboljšanje lošeg standarda smještaja. Planiranje bi trebalo pomoći u rješavanju problema prostorne neusklađenosti i neadekvatnog stambenog fonda.
- U pogledu jakog utjecaja okoliša na zdravlje, trebala bi se poboljšati kakvoća okoliša u četvrtima, posebice u urbanim područjima.
- Iznimno je bitna reforma potrošnje u zdravstvenom sektoru putem investicija u zdravstvene preventivne programe kao i smanjenje regionalnih nejednakosti u pružanju usluga. Naglasak bi trebao biti na poboljšanju zdravstvenog stanja starijih osoba, posebice u Hrvatskoj i Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji, kao i žena lošijeg zdravstvenog stanja te onih koje boluju od kroničnih bolesti u Turskoj. U svim trima zemljama potrebni su prijedlozi za poboljšanje duševnog zdravlja osoba koje boluju od kroničnih bolesti ili onih s invaliditetom.
- Socijalna skrb i javne usluge trebaju se razviti kako bi se nadoknadila podrška koja više nije dostupna u obitelji. Promocija socijalnog i političkog sudjelovanja, uključujući podršku EU organizacijama civilnog društva, može pomoći u stvaranju novih mehanizama socijalne kohezije.

Dodatne informacije

Izvešće EQLS-a *Kvaliteta života u Hrvatskoj, Bivšoj Jugoslavenskoj Republici Makedoniji i Turskoj* možete naći na web-stranici: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1136.htm>
Pregled izvješća za EQLS i daljnje sekundarne analize podataka iz istraživanja dostupni su na web-stranici Eurofonda na: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/qualityoflife/eqls/>

Tadas Leončikas, voditelj istraživanja
tte@eurofound.europa.eu